

свої фантазії і фантоми алюзіями із прочитаного, прихованими цитатами з парапсихологічно-діанетичних інструкцій, а просто оповідав, мали б захопливу літературу. Утім усе трохи складніше: Віктор вибрав собі декілька ролей: поета-письменника, мольфара-парапсихолога, віртуально незакомплексованого (sic!) ловеласа й ще пару ликів-лахів. Переходячи з однієї іпостасі в іншу, він намагається зберегти рівновагу та не застрягнути в якійсь одній. Наші писателі страшенно закомплексовані й панічно бояться вибору-відбору, а ще більше – звинувачення в обмеженості. Вочевидь, усе ще діє страх репресій, суспільного осуду, режимних судилищ. Тиснуть догми соцреалізму – підспудно тиснуть.

Міг би повторитись, що читати В. Палинського в міру цікаво, адже й у його оповідках – усього “в міру”. “Отримуєш справжню віху, здолавши вранішню природну лінкуватість і притлумлено невиразні страхи з глибин психіки” (цитата). І ще одна: “...На підвіконні жеврів вогник, який спроможний здолати хаос”: уявно-постносталягійне повернення до сімейного затишку... Про що йдеться? А про те, бач, що чоловік колотиться між рухом і спокоєм, суєтою й зосередженням, шуканням пригод і бажанням виспатись, *заснути*...

І тоді з'являється оце неспішне відчуття плинності буття як мови. І впливає в душу річ-річка нашої свідомості із глибин під-надсвідомого. Може, це становить найбільшу цінність на межі зовнішнього і внутрішнього. Про це Палинський не пише – це уявляю собі я, бо твердо знаю, що не досвід комфорту, а досвід страждань і болю розкриває талант. Скільки заплатив долею, життям, здоров'ям – такий і продукт. Водночас треба втішатись тим, що є: не всяк мусить жертвувати власним благополуччям...

Отримано 23 грудня 2010 р.

м. Львів



## Віктор Палинський

### ...А ДЕ МІЙ?

#### (11 ІМПРЕСІЙ. ЧИТАЮЧИ РОМАН НАДІЇ МОРИКВАС)

##### 1.

...Той, хто сподівався від нового роману Надії Мориквас таких прикметних для неї діалогів душі, не буде розчарований. Насправді, книжка “Де мій брат?” (Львів: “Піраміда”, 2010) – це своєрідне продовження мориквасівських “щоденників”, “хронік” та “іронічної прози”, що так захоплювали нас у 90-і та на початку третього тисячоліття, утамовуючи спраглий попит на просту задушевну розмову у вправній літературній огранці. Крім того, особисто для мене важив і отой медитативний інтонаційний стиль розповіді, жива щира манера письма, подібна до епістолярної, та виразне авторське прагнення мати читача за найліпшого приятеля. У романі “Де мій брат?” усе це збереглося. І ось ми вже в полоні світів, вигадливих і насправдішних водночас, і майже не здивовані можливістю таким способом повернутися до себе справжнього. І віри. І надії. І любові.

##### 2.

Відверто автобіографічний план роману достатньо випуклий і, безумовно, спонукає порівнювати докладності долі героїні та самої авторки, яка також нерідко “на світанку гостро відчуває, як не вистачає рідної душі”. Напевне

знаємо – це й одна із причин, що спонукала й героїню роману на непевні заробітки в Італії.

...І левандівське помешкання героїні дуже подібне до житла письменниці, аж до деталей, зокрема – й “хора на голову сусідка”.

Цілком реальними є й деякі герої: Діна, її чоловік Бруно, їхня донечка Ріка. Хоча вифантазування реальності очевидне і так вдатно адаптує довколишнє життя, що, гадається, виступає засобом трансцендентного проникнення в художню матерію роману. Скажу принагідно: ці можливості, за окремими винятками, використовуються Н. Мориквас сповна, талановито.

Отож подорож, а чи, радше, робоча поїздка в Італію, стає для героїні справжнім відкриттям себе іншої. Видається не так європейки, як українки з європейськими забаганками та смаками; чуттєвої та делікатної жінки, що знає собі ціну, наполегливої та із харизмою. Готової не поступитися своїм способом життя. Напевне, саме тому сюжет роману проступає не лише як низка послідовних подій, подекуди – із прихованим драматизмом конфлікту, але як висхідна стежка переживань і навіть духовних драм, що, звісно ж, вплинуть на життя героїні по її поверненні в Україну, у чомусь, висновкую, – змінять її долю.

### 3.

Головний персонаж твору, Гелена, має чимало спільного з авторкою. Утім вона, сказав би, більш виразно-картинна, кінематографічно-динамічна. Захоплює: як особистість цікава, імпульсивна, подеколи непередбачувана, хоча й жваво природна та відкрита. Упродовж усього роману непослабно тримає читальника в колі свого впливу, ділиться з ним, як із другом.

Із нею – просто; хочеться задушевної бесіди – і навіть не лише тоді, коли вкрай натужно долаються кризові етапи життя... Бо довіряєш.

### 4.

Мені добре відомий цей левандівський дворик, охоплений подекуди розірваним периметром нової висотної забудови та доволі скромних особнячків, – кожний зі своїми колоритними деталями й різноформатними клаптиками розцяцькованих подвір'ячок. Бачу кольори околиці, що увиразнюються ближче до вечора та віддаляються зранку; чую запахи різнотрав'я, упізнаю різномасних вгодованих сусідських псів та якихось майже нереальних диваків, що чомусь люблять волочитися поблизу. І все це та багато дечого іншого поєднується з неவிпадковою можливістю панорамного огляду з мориквасівської лоджії на сьомому поверсі, ніби самовільно виповнюється літературним чаром із джерел авторських запасників таланту. Шарм особистості письменниці, вдало віднайдені художні форми, легка містична зануреність у передтекстові чуття – усе спрацьовує. У злагоді, без суєти та галасу. З обов'язковою, дуже вранішньою, кавою та запашною цигаркою на згадуваному вже балконі. Так добре вкладається в ритми заповідуваного спокою.

...Спостерігаю, як починається ранок над Леван-дівкою. А чому, власне, “дівкою”?.. Розкішною жінкою, із волоссям кольору важкої міді. Та й Леван тут ні до чого. Бо ж – Левандівка.

### 5.

Вона (Н.М.) свято вірить у свої ідеї. Й одна з них – не просто безконечність розміреної плинності часу, а саме неперервна струмина часу особистісного. Це авторку надихає й гармонізує її природу, робить, по-суті, невразливою. У цьому – її індивідуальна перемога, безумовна привабливість її “текстів”. Можна сказати, “спокуса вічності”...

### 6.

У розділі “Одна в літаку” читаю: “Озираюсь на салон “боїнга”, немовби можу побачити їх усіх, – як безстрашних перелітних птахів, що присіли на борт для

перепочинку”. Мова йде про таких собі “баданок” – наших жінок-заробітчанонок, які на час роботи в Італії стали сестрами милосердя, а тому не мають невлаштованих амбіцій, лише – почуття гідності. Так склалося, що цього разу “чартер” у напрямку “Україна” перевозив як пасажирку тільки Гелену. І наша героїня потрапила в певну сюрреалістичну ситуацію: сама на облаку величезної літальної машини. Яка грандіозна метафора просто самопливом проситься в текст роману: зненацька “побачити” в порожньому “боїнгові” занаящені на чужині душі, що повертаються на рідну землю ангелами! Кінематографічно вивірено проступають їхні темні виснажені характерні лики. Розвіваються довгі розпущені коси (хоча звідки в салоні сучасного пасажирського літака повітряні струмені – незрозуміло...), ворущаються майже невагомі білі одержі. І – німе мовчання, що не потребує жодних коментарів... Під час заходу лайнера на посадку “баданки”-ангели зникають, непомітно розчиняючись у своїх білих хітонах. Далі ця одержі з’являється, невідомо як, уже по той бік ілюмінаторів і ще якийсь час супроводжує літак...

У Н. Мориквас усе – дещо по-іншому (хоч ситуацію змодельовано вдало та дуже точно). Що ж, письменниця, напевне, не повірила в іншу можливість реальності... Точніше, не відчула її.

#### 7.

...Ще є у книжці поезія. Справжня. “Вмонтована” такими собі острівцями досконалих чуттєво-рефлексійних відпружень. Водночас – це й поезія окремишніх ліричних світів із поглибленою поетичною драматургією. Із творчості Богдана-Ігоря Антонича, Романа Скиби, Ігоря Калинця, Марії Шунь, Галини Крук, Тараса Девдюка, Володимира Олейка, Олеся Дяка та самої Надії Мориквас. На високій поетичній ноті дібрано, добре зіткано з полотном самого роману. Це поезія настільки важлива, що поступово стає однією із причин того, чому цю “прозу” хочеться перечитувати. А це вже – неабищо для АВТОРА.

#### 8.

Певен, що творчість Н. Мориквас можна та, мабуть, і слід розглядати як єдиний текстовий потік, назагал узявши до уваги і прозу, і поезію, й есеїстку. Особлива естетика письменниці, тобто саме спосіб відчувати через художній образ, не полишає її в будь-якому жанрі чи й ширшій літературній видоформі, увиразнює можливості поділитися своїми вподобаннями із читальником. Довірливо, інтимно. Можливо, саме він – найзацікавленіший пошанувальник – і є тим розшукуваним БРАТОМ?..

#### 9.

...Коли Н. Мориквас уперто формувала свої стосунки в робочій італійській мандрівці, подібно до своєї героїні, та на відміну від неї списувала свої численні нотатники, один із львівських спритників, літераторів-міфотворців, розпустив чутки, що письменниця нібито вийшла заміж за якогось казково заможного італійського графа й зараз, в оточенні численного почету та догідливої обслуги, здійснює доколосвітню мандрівку в палких обіймах свого укоханого чоловіка. Плітка не лише блискавично поширилась серед львівського творчого люду, а й “обросла” додатковою інформацією: буцімто Мориквас із волі графа стала власницею кількох банків і, що найприкольніше, – матір’ю графового спадкоємця. Дехто вже почав вишукувати в “інтернеті” її нову адресу, аби привітати молоду маму... А один наш спільний знайомиць, письменник, навіть підготував багатослівне послання зі слізними воляннями про допомогу у виданні його “вибраного”...

І яким же було здивування всіх, коли вона за якийсь час з’явилася на львівських теренах – як завше, багатообіцяюче творча та з легким флером загадковості в поведінці. І ні мур-мур про свою “графську одиссею”.

Наш спритник без зволікань зізнався їй у своєму авантюрному витворі. І, одразу ж зорієнтувавшись, зажадав винагороду за, як він кваліфікував, “просування літературно-біографічного бренду”. Не знаю, чи домовились... І чи насправді ця гламурна пригода-вигадка бодай у чомусь посприяла письменниці?.. Але з міфотворцем, давнім приятелем, вони порозумілися й добряче “поводили козу” львівськими кав’ярнями та кнайпами. І вже далеко за північ розкурили “сигару миру” на знакомитому балконі-лоджії, у згадуваному левандівському подвір’ї.

...Цей міф чомусь до роману не потрапив: чи порушував якісь дуже вже особистісні стилістичні авторські задуми, а чи просто гонорово відсікалося все “не своє”. Шкода, могло б з’явитися привабливо колоритне та “цікаво читальне” сюжетне відгалуження; тим паче літературно продуктивне, беручи до уваги мориквасівську манеру розповідати про незвершене як про звичайнісінькі “хронічні” будні!..

#### 10.

Попри отримане задоволення від шляхетного літературного тексту й живих романних характерів героїв Надії Мориквас, усе ж подібую окремі епізоди, що хибують на очевидну публіцистичність, поспішливу схематичність зображуваного; з’являються діалоги, подібні до звичайних робочих інтерв’ю. Не буду вдаватися до зумисного цитування, бо аж таких аналітичних завдань не ставлю собі тут; однак фіксую, аби авторка не схибила в майбутньому.

Крім того, зрозуміло, що в такому поважному видавництві, як “Піраміда”, редагування мало би проводитись не просто ретельно, а й таки майстерно. Отоді б окремі “русизми”, подеколи не надто вдалий “синтаксис” чи поодинокі неточності образного вислову поступилися б місцем у романі мовно-стилістичній згоді.

#### 11.

Найголовніше, мені видається, зараз у творчо-біографічному часі Надії Мориквас – це те, що її авторське перо – жваве та майстерне, її книжки читаються, а видавці енергійно сприяють цьому; критика та активна журналістика цікавляться нею як письменницею та особистістю з очевидною енергетикою впливу на суспільство.

“Де мій брат?” – гуманний художній пошук у творчому доробку авторки, що відсвічує Надією на Людину Добру. БРАТА.

*Отримано 1 лютого 2011 р.*

*м. Львів*